

Inscenace slavné Hrabalovy knihy se mimořádně vydařila

Obsluhoval jsem anglického krále v Císovského režii

LADISLAV VRCHOVSKÝ

Umělecký šéf ostravské Komorní scény Aréna a režisér Pavel Císovský otevřel kouzelnou skříňku po léta shromažďovaných režijních nápadů ve své zatím poslední jevištní práci na mateřské scéně, v režii inscenace textu Bohumila Hrabala *Obsluhoval jsem anglického krále* podle dramaturgie Ivo Krobota a Petra Oslzlého.

Herecký soubor ostravské Arény zraje jako víno pod intenzivním slunečním zářením. Jednotlivými svazky paprsků zde jsou vlivy Oxany Meleshkiny - Smilkové (režie Čechovovy hry *Višňový sad*), Pavla Helebranda (hudba v podání herců v řadě inscenací včetně předmetné), nemalým podílem ke zrání přispívají další hostující režiséři věhlasných jmen (Silvester Lavrik, Radovan Lipus, Janusz Klmsza). Velmi šťastným počinem Arény bylo angažování scénografa, režiséra a loutkoherce Tomáše Volkmera (scéna v inscenaci). Když si toto všechno sečteme a podtrháme, vychází v případě „obsluhy anglického krále“ mimořádný výsledek.

Osud člověka na pozadí dějin-

Anglického krále kromě jiných obsluhovali (zleva): Oldřich Matusínský, René Šmotek, Petr Böhml a Renáta Klemensová.
Foto FRANTIŠEK ŘEZNÍČEK

ných zvrátá a společenských katastrof, toto téma Hrabalovy hry zůstává i tématem inscenace. Strhující tempo, spousta režijních ná-

padů, „bleskových“ převleků, rázně střídání reálného a „snového“ času, bezzbytkové využití minimálního jevištního prostoru plus

výborné herecké výkony činí v tomto případě i z tříhodinového představení velmi záživnou záležitost. I když nechybí okamžiky tr-

pící jistotou literárností (ani I. Krobot s P. Oslzlým, ani P. Císovský se nedokázali oprostít od holdu oblíbenému spisovateli), nevadí: v těchto okamžicích pro milovníky Hrabala ožívají stránky knihy.

Vladislav Georgiev v hlavní roli je velice příjemným překvapením. Vědomou tvůrčí kázní a umírněností při tvorbě postavy přivádí před oči diváka člověka zmítaného otřesy dějin, jehož osud je dokonalou ilustrací časů třicátých a čtyřicátých let tohoto století. Výborný výkon podává Renáta Klemensová ve všech svých proměnách mnohahajdiné postavy (její alterantka Apolena Veldová hraje s poněkud příliš zřetelným odstupem), skvělý je René Šmotek (zejména v okamžiku ztvárnění postavy otcovraha nařikajícího nad osudem vlastní, vypálené vesnice Lidice). Gabriela Wilčková je věrohodnější v roli Vlastičky, Sandře Pogodové naopak sedí role Jarči, velmi silně zaznívá obžaloba nacistické zrudlosti v kontrastu „strýčovského“ zjevu Petra Böhmla a obsahu jeho postavy esesáckého doktora. Žádný z ostatních herců (včetně Jiřího Volkmera j. h. v roli vrchního) ve výraznosti svých postav za jmenovanými nijak nezaostává.

Poslední premiéra Komorní scény Aréna je v kontextu českého divadla této sezóny inscenací velmi, velmi ambiciózní.

V ostravské Komorní scéně Aréna hrají dramatisaci Hrabalova díla s chutí, pohodou, ale také s ohromným citem

Když obsluhují anglického krále s hereckou přesvědčivostí

LADISLAV KNIŽÁTKO

OSTRAVA. Soubor Komorní scéně Aréna v Ostravě vstoupil do nového roku reprízami inscenace svého uměleckého šéfa Pavla Cisovského.

Ten nastudoval Krobotovu a Oslzlého dramatisaci Hrabalovy novely Obsluhoval jsem anglického krále.

Úterní představení mělo – až na světlé výjimky hostujících Zdeňka Kašpara a Jiřího Volkmera – ryze domácí obsa-

zení. A to, že inscenace měla úroveň, která ji bezesporu řadí mezi nejprůkaznější umělecké výsledky ostravské divadelní produkce onoho právě uplynulého „devítkového“ roku, svědčí o vlastních kvalitách hereckých (a samozřejmě i režijních a scénografických) této ambiciózní divadelní skupiny. Způsob, jak je tu inscenován „kultovní“ spisovatel Bohumil Hrabal, umělec svébytného rukopisu, je beze zbytku šťastně volený. Režie s bohatou invencí postihuje svůdnou originalitu příběhu, objevujícího nám v ne-

patetickém přitakání pozitivním lidským hodnotám i nové pohledy na vlastní život. Při rozehrávání až bizarně vyhrocených situací je s vtipem

RECENZE

a hereckou ekvilibristikou využíváno originální scénické řešení (návrh scény: Pavel Cisovský a Tomáš Volkmer, kostýmy: Hana Havlenová). Obdivuhodně je sjednocený herecký styl jednotlivých představitelů do působivého celku až sugestivní fascinace. Ale každé divákovy „slzy na

krajíčku“ či „mrazení v zádech“ jsou vzápětí vyvažovány něžnou groteskností ironii provázených metafor.

To, že přítomnost obecnstva nepoleví v průběhu tříhodinového představení ani na okamžik, je samozřejmě i zásluhou pozoruhodně vytříbené kreace Vladislava Georgieva v hlavní postavě hry. Tento sympaticky cílevědomý herec se s inteligencí, tvárnou citlivostí a smyslem pro emotivně ukázněný projev dobral v tomto nesnadném úkolu svého dosud nejlepšího výkonu. Vývoj svého

hrdiny, číšníka Jana Dítěte, zobrazuje s niternou dychtivostí a s bezelstným úžasem nad „slávou i bídou života“. Ostatní partneři zabydlují jeviště spoustou dobře charakterizovaných svérázných postav a postavíček. Vždy s vtipem a smyslem pro pohotovost charakteristiky. Výrazněji přítom v daném obsazení na sebe upozornily zejména Renáta Klemensová a Sandra Pogodová. Znamenitě si vedli také Lucie Finková, Zdeněk Kašpar j. h., Petr Bohm, Marek Cisovský, Dušan Škubal, Karel Růžička a hostující Jiří

Volkmer. Hudebně spolupracoval Pavel Helebrand, na housle hrají na scéně Jana Georgievoval v alternaci s Jitkou Hanouskovou.

Velmi zdařilé nastudování této inscenace znovu potvrdilo zkušenost, že pábitelsky poetické tvorbě Bohumila Hrabala se obvykle mnohem lépe daří ve studiovém prostoru, než mezi „zlatými portály“ velkých jevišť. Zřejmě se tam necítí jaksi „ve své kůži“ – stejně jako se autor za svého života vyhýbal nablýskaným, interiéřům „ohvězdičkovaných“ restaurací.

SVOBODA, 7. 1. 2000, A. 8

S Pavlem Cisořským o novém nastudování Obsluhoval jsem anglického krále

Hrabal je poetický a křehký

JAN HAVLENA

OSTRAVA. Divadelní premiéru zdramatizovaného Hrabalova románu Obsluhoval jsem anglického krále připravuje na pozítří ostravská Komorní scéna Aréna.

Inscenaci s hereckým soubořem nastudoval ostravský režisér a umělecký šéf Arény Pavel Cisořský, který se s touto látkou potkává již potřetí. Počátkem devadesátých let hru Obsluhoval jsem anglického krále totiž uvedl na scéně tehdejšího ostravského Státního divadla a o pár let později v Hradci Králové v tamním Klicperově divadle. Před pondělní premiérou jsem režiséřovi Pavlu Cisořskému položil několik otázek.

Co vás na knížce Bohumila Hrabala oslovuje natolik, že jste se do ní coby divadelní režisér pustil již potřetí?

Hrabal je velmi poetický a křehký. Mám rád jeho relativně obyčejné věty, o kterých on sám, myslím, říkal, že jsou to věty přeslechnuté na ulici, v hospodách a na pavlačích. To je asi to, co mě na Hrabalovi hodně láká. A proč zrovna Anglický král? V něm je vše, co mám rád, zhuštěno... Navíc se domnívám, že i když Hrabal údajně napsal text podle vyprávění nějakého vrchního, sám se do příběhu jistým způsobem projektoval.

Motivem, proč Anglického krále dělám už potřetí, je také

Režisér Pavel Cisořský

Foto: Hana Havlenová

jakýsi dluh či problém, který mám vůči sobě samému. Začal jsem na velkém jevišti nynějšího Národního divadla moravskoslezského, pak jsem pokračoval v hradecké Besedě, kde má divadelní prostor zase trochu jinou atmosféru... Ale pořád jsem pro sebe nenaplnil jednu věc – Anglický král je velice intimní vyprávění, které je, myslím, vhodné do toho nejmenšího prostředí. A tak se také dostal až do Arény.

Nakolik a v čem se bude vaše nová verze lišit od těch předchozích?

V tom základním, tedy ve zpovědi člověka, asi příliš ne. Lišit se bude spíše formální

stránkou, kterou předurčuje už prostředí samo. Také určité epizody jsou nyní s odstupem času pro mě důležitější a jiné méně.

Představitel hlavní role, Tomáš Jirman, si hlavní roli zahrál už před léty ve vaší první „ostravské režii“. Od té doby jistě získal řadu životních zkušeností. Odrazilo se to nějak na jeho ztvárnění postavy?

Tomáš je hodně přemýšlivý a citlivý člověk a myslím, že už tenkrát si na postavu Jana vytvořil určitý názor. Ale i přesto se jeho projev malinko lišit bude. Ta vyzralost a odstup řady let se projeví.

Dodejme, že v divadelní inscenaci se představí nejen řada knenových herců Komorní scény Aréna, ale také několik hostů. Těšit se tedy můžeme na Tomáše Jirmana nebo alternujícího Vladimíra Georgieva v hlavní roli, Apolenu Veldovou a Renátu Klemensovou, Zdeňka Kašpara či Reného Šmotka, Petra Böhma, Oldřicha Matušinského, Gabrielu Wilčkovou nebo Sandru Pogodovou, Lucii Finkovou, Marka Cisořského, Dušana Škubala, Jiřího Volkmera, Karla Růžičku a houslistky Janu Georgievovou či Jitku Hanořkovou. Po pondělním uvedení následuje v dalších dnech druhá a třetí premiéra.

Hrabal, Neil Simon, V + W

Katastrofální nedostatek současných českých her vyvažuje čas od času vracející se Bohumil Hrabal, jehož román *Obsluhoval jsem anglického krále* považuje část kritiky za nejvýznamnější dílo české literatury druhé poloviny století. Vypovídá o nás, ať se to komu líbí nebo ne, vše podstatné. Dramatizace Ivo Krobota a Petra Oslzlého navštěvuje divadla velice pravidelně a klíčující od Brna k Ostravě a Hradci zabloudila poněkud nepatřičně nakonec i do Zlaté kapličky...

Nejlépe je ale Anglickému králi ve studiovém prostoru. Leckoho o tom přesvědčí nejnovější inscenace režiséra Pavla Cisovského v Komorní scéně Arény v Ostravě, kde měl Anglický král premiéru 26. října. Z velkého prostoru Národního divadla se tak subtilní téma o uskutečnění neuvěřitelného ocitlo tentokrát doslova na pětíku minimalizovaného hracího prostoru (i hlediště) dramaturgicky stále velice zajímavé Arény. Tématu ku prospěchu.

Jak už je v Ostravě zvykem, střídají se v rolích s domácími herci Arény kolegové z Národního divadla moravskoslezského. Jana Dítě vytvářejí Vladislav Georgiev nebo Tomáš Jirman, Renáta Klemensová se střídá s Apolenou Veldovou... Aréna má znovu inscenaci, která na sebe bude strhávat pozornost. Neboť Hrabalovo velké téma je českým tématem našeho věku.

Jihočeské divadlo uvádí v českobudějovickém Malém divadle Neil Simonovo *Biloxi Blues*, válečnou lovestory z prostředí, které nejenom Američani mají rádi – z výcvikového střediska před velkou invazí do Evropy ve čtyřiačtyřicátém. Mistr konverzační ekvilibristiky samozřejmě nezklamal: Nováčci s převážujícím židovským handicapem (byť ani po kotníky nesahající vynikajícím Mladým lvům Irvina Shawa – jednomu

(TOF)

z nejlepších válečných románů světové literatury, u nás poněkud připotlačenému), zupácký seržant, jehož jímavý lidský osud dojde diváky až v samotném závěru, první milostná zkušenost v bordelu a první skutečná láska...

Divácky samozřejmě osvěžující dávka situačního humoru z vojenského prostředí. A zapamatovatelné výkony Romana Nevěčného v roli seržanta Toomeye (i když jsem viděl reprízu s jeho asi pětapadesáti brepty), Ctírada Götze jako Arnolda Epsteina odmítajícího se až k sebezničení podřídit bezduchému vojenskému zupáctví, a vedle dalších pěti spoluhráčů první větší role talentovaného Michala Zelenky, výpráve Jeroma, který se odhodlal ve válce naplnit tři cíle: nepřijít o život, přijít o panictví a stát se spisovatelem. Je-li Biloxi Blues aspoň trochu autobiografií, povedlo se.

Praha má téměř nové divadlo. ABC proměnilo vlastní tvář tak radikálně a důkladně, že stojí za návštěvu již kvůli prohlídce pěkného interiéru. To by

Ctirad Götz, Michal Zelenka a Roman Nevěčný v Neil Simonově Biloxi Blues

Dalibor Gondík a Otakar Brousek ml., Pavel Popel z Lomnice nad Popelkou a Prokop Prach z chatic, v pozadí novodobé Jenčikovky girls

ale nebyl důvod zmínit se o scéně *V jámě* v glosáři. Podstatné je, že po náročné rekonstrukci vstoupilo ABC opožděně do sezóny 1999/2000, a to s Golemem Jiřího Voskovce, Jana Wericha a Jaroslava Ježka.

Stalo se tak na den přesně sedmdesát let poté, kdy ve stejném sále tehdejšího domu U Nováků poprvé hrálo Osvobozené divadlo *V + W* (19. října 1929). Golema (1931) nastudoval k té dvojnásob slavnostní chvíli režisér Milan Schejbal. Rozhodl se sice pro verzi Golema textově věrnou jeho původcům, bohatými kostýmy (Jan Růžička) se ale zároveň přihlásil k poválečné filmové verzi, Císařovu Pekaři; jak víme, již bez Voskovce.

Velký masopustní rej roku 1600 v Schejbalov studování nepostrádá nic z humoru slavné divy. Vlastní fabule příběhu ze dvora císaře Rudolfa (Václav Postránecký), jeho vykutálených služek (Pavel Pípal) a lidí těžících z panovníkovy slabobeskurní obory (alchymista Lubomír Lipský, hvpravec Zdeněk Hruška, umělá žena Veronika Gová), je samozřejmě ze všeho nejvíce exhibicí divy Prach a Popela. Bez kopírování vzorů se před i dalších úkolů na jevišti zhostili s vrchovatou vkusného a inteligentního humoru Otakar Brcml a Dalibor Gondík.